

Prostorono kretanje stanovništva

Migracije predstavljaju traniju promjenu mjesta stanovanja (često veće udaljenosti). Rijede se događaju.

Cirkulacije ne donose trajno mjesto promejene boravku. Uključuju naša dnevna i sezonske promjene stanovanja.

Push Pull Faktori

PUSH FAKTORI	PULL FAKTORI
Politički	Viši Standard
Nezaposlenost	Veća mogućnosti zapošljavanja
Mala mogućnost razvoja	Bolji uvjeti života
Prirodne katastrofe	Stjecanje znanja
Nedostak hrane i pića	Bolje obrazovanje
Ratovi	Obiteljska povezanost

Migracijski saldo

$$Ms = \frac{I - E}{P} * 1000$$

Razlika između broj **I** i broja **E** predstavlja **apsolutini migracijski saldo**, pri računanju **Opće stoje** djelimo s brojem stanovnika promatranog područja i množimo s **1000** ili **100**.

Tipovi prostornog kretanja

MIGRACIJE	CIRKULACIJE
Konačna (Prema trajanju)	Redovita
Privremena (Prema trajanju)	Sezonska
Unutarnje (Prema udaljenosti)	Slučajna
Vanjske (Prema udaljenosti)	
Neekonomske (Prema uzrocima i motivima)	
Ekonomске (Prema uzrocima i motivima)	

VANJSKE MIGRACIJE
Međudržavne (Među sudjednim državama)
Interkontinentalne (Unutar kontinenta)
Intrakontinentalne (Izvan kontinenta)

NEEKONOMSKE MIGRACIJE
Osvjačkog karaktera (vojno djelovanje, zauzimanje teritorija, rat,...)
Političkog karaktera (progon radi određene vrste diktature, ...)
Vjerskog karaktera (zbog svoje vjere koja u državi nije prihvaćena,...)
Kulturološkog karaktera (potreba za pripadanjem...)
Etničkog (potreba za pridruženje matičnom narodu...)
Demografskog
Prirodnodemografskog
Drugi karakteri...

EKONOMSKE MIGRACIJE
Mogućnost zapošljavanja
Bolja zarada
Opće poboljšanje životnog standarda

Migracije također djelimo prema njihovoj **dobrovoljnosti**. Tako mogu biti *prisilne* i *slobodne* migracije. Također ćemo imati **organizirane migracije** koje mogu biti uzrokovane ekonomskim i neekonomskim kao i **spotane** karakteristične za ekonomske razloge iako mogu biti i neekonomski.

Migracije su također često **Selektivne**. Naime često se iseljavaju ljudi u dobi od 20 do 40 godina a u novije vrijeme javlja se i takozvani **brain drain (odljev mozгова)**.

Migracije

Migracije naroda počinju već u ranoj prošlosti radi osvajanje zemlje i zauzimanja novih teritorija, ali nisu bile niti blizu intenzivne koliko postaju za vrijeme prvih *velikih geografskih otkrića*.

INETERKONTINETALNE MIGRACIJE

VAL	OPIS
Prvi val	Počinke za vrijeme napoleonskih ratova u <i>prvoj polovci 19. st.</i> Zahvatio je stanovništvo zapadne i sjeverne Europe i to pretežno engleskog govornog područja. Uzroci su bili različiti. Odredište je bila Sjeverna Amerika .
Drugi val	Krajem <i>19. st. i početkom 20. st.</i> Njegovi glavni uzroci bili su <i>bolest vinove loze, propast jedrenjaka i kriza ribarstva</i> sve jako važne djelatnosti za mediteranska područja. Zbog toga se javljaju migracija sa Mediterna u gotovo sve djelove svijeta u potrazi za boljim životom.
Treći val	Javja se u <i>drugo polovici 20 st.</i> radi posljedica korjntnih političkih i ekonomskih promjena svijeta. Iz komunistički, istočnih i socijalističkih zemalja se odlazi u druge djelova svijeta, ali Europa poprima i vazu imigracije naime srušenjem kolonijalnog sustava dolazi do preseljena iz kolonija u matične zemlje.
Suvremene migracije	U ovu skupini nabrajamo i <i>odljev mozogava</i> , ali i priljev nekvalificirane radne snage u razvijene djelove svijeta. Iz Europe se sve manje emigrira, a sve češće su migracije u nerazvijenim djelovima svijeta.

"U SVIJETU JE RASLJENA JOŠ JEDNA HRVATSKA"

Kroz gotove cijelu povijest razaranja, okupacije, kriza, ... U Hrvatskoj je došlo do čak 6 etapa raseljavanja stanovništva što dovodi do otprilike 3 milijuna Hrvata izvan Hrvatske. Što stavrno je još jedna Hrvatska u svijetu.

VAL	OPIS
Prvi val	Ovaj val započinje još u 15 st. a traje sve do kraj 18 st. Javlja se za vrijeme Osmanskih osvajanja naših teritorija i Hrvati sele u ostatke ostataka, ali i dalje zemlja kao <i>Hasburška Monarhija</i> . Nakon povlačenja Osmalije dio Hrvata se vraća nazad, ali s obzirom da je Hrvatske sada pod vladavinom Hasburške monarhije dolazi do naseljavanja drugi naroda na naše područje čime je stvorena mozaična nacionalna struktura.
Drugi val	Počine početkom 19. st. a završava početkom Prvog svjetskog rata. Agarna kriza, prezaduženost seljaka, opća gospodarska zaostalost, politička podređenost službenje vojnog roka, agarna kriza, bolest vinove loze, propast jedrnjaka i kriza ribarstva sve su razlozi seljenja Hrvata s naših područja (pogotovo Jadran) u Sjevernu i Južnu Ameriku te Australiju . Hrvatska je izgubila oko 350 tisuća Hrvata ili 12,6% tadašnjeg stanovništva Hrvatske.
Treći val	Javlja se u međuratnom razdoblju . Zapčinje stvaranjem granica nove države (NDH), a najveći broj iseljenika zabilježen je u Istri, Dalmaciji i na otocima .
Četvrti val	Javlja se u razdoblju od 1939. do 1960. godine. Ratna i poslijeratna zbivanja poticala su ovi vali uzrokovan <i>političkim motivima</i> . Iz Hrvatske se iseljava gotovo 250 000 Hrvata, Nijemaca, Talijana, Čeha, Mađara i Poljaka. Njihova su odredišta bili Europa i Svijet .
Peti val	Trajala je <i>šezdesetih godina</i> radi utjecaja <i>Jugoslavenske država</i> što znači da je migracija bila uzrokovana <i>ekonomskim i političkim</i> razlozima. Oko 500 000 Hrvata iz Bosne i Hercegovine te Hrvatske se seli u Njemačku, Austriju, Švicarsku i druge razvijene zemlje
Šesti val	Nakon domovinskog rata 1990.-ih javlje se ovaj val migracije čime se iz Hrvatske iseljava 300 000 Hrvata u razvijene zemlje.

Hrvatska ima veliki problem s migracijama stanovništva pogotvo selektivnog odnosno onog od 20 do 40 godina odnosno radnog sposobnog stanovništva kao i sami *odljev mozgova* jer obrazovani mladi ljudi izlaze iz zemlje. Također imamo negativno i prirodni prirast što znači da Hrvatska vlada uveliko mora preusmjeriti svoju politku prema obnovi stanovništva što dokauje i najnovi popis 2022. godine.

Opće Kretanje Stanovništva

PROSJEČNA GODIŠNJA PROMJENA

$$R = \frac{P_2 - P_1}{t}$$

PROSJEČAN BROJ STANOVNIKA

$$P = \frac{P1 - P2}{2} * 1000$$

PROSJEČNA GODIŠNJA STOPA PROMJENE

$$r = \frac{R}{P} * 1000$$

U gore navedenim formula **P2** predstavlja broj stanovnika drugog popisa, **P1** broj stanovnika prethodnog popisa, a **t** broj godina između 2 popisa.

TIPOVI OPĆEG KRETANJA STANOVNIŠTVA

Imamo dvije vrste kretanja na određenom području **emigracijske** i **imigracijski** jer može otpuštati i primati stanovništvo.

EMIGRACIJSKI	IMIGRACIJSKI
E1 - EMIGRACIJA	I1 - PORAST IMIGRACIJOM
E2 - DEPOPULACIJA	I2 - OBNOVA IMIGRACIJOM
E3 - IZRAZITA DEPOPULACIJA	I3 - SLABA OBNOVA IMIGRACIJOM
E4 - IZUMIRANJE	I4 - VRLO SLABA OBNOVA IMIGRACIJOM

Većina Hrvatske pogotovo Slavonije se nalazi u fazi izumiranja što nije nimalo dobro. Rijetka područja imaju tip I4 ili I3 te još manje I2. Još jednom potvrđuju da se politika Hrvatske treba mijenjati.

BIOLOŠKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

PREMA STAROSTI

MLADO	0-15, 0-19
ZRELO	15-64, 20-59
STARO	> 60 ili 65

KOEFICIJENT STAROSTI pokazuje udio starih u stanovništvu, a **KOEFICIJENT MLADOSTI** ukupan broj mladih u samome stanovništvu. Često se koristi **INDEKS STAROSTI** koji pokazuje brojčani odnos između ovo dvoje. Ako ovaj indeks priđe 40 znači da populacija počinje starjeti.

Ukoliko je udio mladih veći od **35%**, a onih *iznad 65 godina* manji od **4%** govorimo o **Mladom populaciji**. Ovakvu populacije imaju gotovo sve države *Subsaharske Afrike* i to su države koje *nemaju snagu i resurse za ove ljude zaposiliti i iskoristiti čime ne dolazi do izražaja ljudskog potencijala*.

Ukoliko je udio starog stanovništva veći od **8%**, a mladog manji od **30%** govorimo o **Starom populaciji**. Ovakvu strukturu imaju sve *razvijene države svijete*. Naime ljudi se naravno seksualno obrazuju, žene i muškarci rade i time se nema niti vremena niti novca za obitelji veće od *1 ili 2 djece*. Općenito pojavljuje se pojam **Happy Family** koji označava naravno ovakvu strukturu i zato

dolazi do starenja stanovništva, ali dolazi i sami selektivnu migracijama kojim odlazi mladi obrazovni ljudi sposobni stavirati obitelj.

REGIJA	0-14	15-64	> 65	INDEKS STAROSTI
Eurpoa	16,1	64,8	19,1	118,6
Angloamerika	18,1	65,1	16,8	92,8
Australija i Oceanije	23,6	63,6	12,8	54,2
Azija	23,5	67,7	8,9	37,9
Latinska Amerika	23,9	67,1	9,0	37,7
Afrika	40,3	56,1	3,5	8,7
Svijet	25,4	65,2	9,3	36,6

PREMA SPOLU

Za pravilnu strukturu omjer bi trebao biti 1:1 , ali naravno da to gotovo nigdje nije slučaj.

Diferencijalni natalitet predstvalju veću stopu rađanja muške djece u prosjeku oko 4% - 6%.

Diferencijalni mortalitet predstvalju veću smrtnost muške djece u razdbolju oko 1 godine, ali također i veću smrtnost muškaraca u zreloj dobi odnosno od 50 godina.

Ovu pojavu možemo opisati općenito *većom biološkom otpornosti žena* jer su sposobne rađati djecu, ali je opće poznato da muškarci često *rade teže fizičke poslove, više je muškaraca u vojci, te su muškarci skolini društveno neprihvatljivim ponašanjima.*

Iako ove dvije pojave donose ravnomjeran omjer između muškraca i žena u zreloj dobi pojavlju se neravnomjerni omjeri u mladoj dobi (više muškaraca) i zreloj dobi (više žena)

KOEFICIJENT FEMINITETA

$$Kf = \frac{Pf}{Pm} * 100 || 1000$$

Pf predstavlja *aposloitni broj žena*, a **Pm** *apsolutni broj muškaraca*. Množimo s 100 ili 1000 što ubiti znači da znak || predstavlja ili!

Koeficijent feminiteta ukazuje na broj žena na 100 ili 1000 muškaraca - ovisno jeli korsitimo postotke ili promile.

KOEFICIJENT MASKULINITETA

$$Km = \frac{Pm}{Pf} * 100 || 1000$$

Pf predstavlja *aposloitni broj žena*, a **Pm** *apsolutni broj muškaraca*. Množimo s 100 ili 1000 što ubiti znači da znak || predstavlja ili!

Koeficijent maskuliniteta ukazuje na broj muškarca na 100 ili 1000 žena - ovisno jeli korsitimo postotke ili promile.

U razvijenim djelovima svijeta imamo manjak muškog stanovništva kao i u slabije razvijenim državama Afrike i Azije, ali zbog drugačijih razloga naravno. U razvijenim djelovima svijete muškarci imaju više stresa na poslu i rade često teže radove od žena. U Africi zbog teških uvjeta, AIDS-a, Ebole, ratova,...

U drugim djeovima Afrike pristutan je manjak ženskog stanovništva zbog čestih rađanja i težih uvjeta,... Također u nekim djelovima svijeta se ubija ženske dijete jer se smatra da je manje važno od muškog što naravno donosi manjak ženskog stanovništva.

DRŽAVA	MASKULINITET (> 130)
Katar	302
UAE	224
Oman	194
Bahrein	184
Kujvat	158
Saudijska Arabija	137

Kao što možemo primjeti to su sve države Jugozapadne Azije.

TIPOVI DOBNOG SASTAVA STANOVNIŠTVA

Za grafički prikaz sastava stanovništva koristi se najčešće *dobno-spolna piramida*, *stablo života*, *populacijska piramida*, *piramida starosti*, *biološko stablo*, *dobno stablo* itd...

Grafički prikaz djelimo na sljedeća 3 tipa:

TIP	OPIS
Ekspazivni tip	Karakterističan za mlado stanovništvo , baza je široka što znači da ima najviše mladog stanovništva, a onda se smanjuje broj zrelog i starog. Ima oblik piramide!
Stagnantni tip	Karakterističan za zrelo stanovništvo , baza je malo uža od središta. Ima oblik košnice!
Kontraktivni tip	Karakterističan za staro stanovništvo , ima izgled urne gdje je baza dosta uža od središta što znači da je proces starenja u puno zamahu

OBRAZOVNA I GOSPODARSKA STKTURA STANOVNIŠTVA

OBRAZOVNA

Pod **nepismene osobe** smatramo osobe koje nemaju završenu osnovno obrazovanje te se ne mogu kao takvi *ne znaju čitati, pisati i nemo mogu se potposati!* U razvijene zemljama ova stopa je jako niska ili je opće nema dok u nerazvijenim državama ona je nažalsot idalje visoka npr. Južni Sudan ima stopu od 65% *nepsimenih*. U Svijetu nepismenost iznosi **13,7%** , a u Hrvatskoj je u od 1961. do 2011. smanjen sa **12,9%** na **0,8%** što nam donosi zadovoljavajuću stopu u odnosu na

druge države Europe. Najobrazovanije stanovništvo ima pak *Kanada* s 56% *viskoobrazovanog stanovništva!*

Kod obrazovanih osoba razlikujemo sljedeća tri stupnja obrazovanja:

TIP	OPIS
Primarno obrazovanje	Završena osnovna škola
Sekundarno obrazovanje	Završena srednja škola
Tercijarno obrazovanje	Završena viša, visoka ili fakultet

U Hrvatskoj je 1,7% stanovništva bez škole, nepotpunu osnovnu ima 7,8% stanovništva, potpunu osnovnu ima 21,3%, srednju 52,6%, visoko obrazovanje 16% stanovništva (od toga 5,8% stručni studij, 10,2% sveučilišni studij, doktorat 0,3%).

GOSPODARSKA

Kroz povijest se razvijaju različita zanimanja a time i različiti sektor djelatnosti. U današnjem dobi imamo čak 5 sektora!

SEKTOR	OPIS
I. Primarni sektor	poljoprivreda, lov, ribolov, ribarstvo Kao što možemo vidjeti riječ je uglavnom o nekim od prvih nastalih djelatnosti na svijetu. (<i>Proizvodni</i>)
II. Sekundarni sektor	industrija, rudarstvo, energetika, građevinstvo Uglavnom pripadaju poslovi koji se kasnije razvijaju i postaju jako važne! (<i>Proizvodni</i>)
III. Tercijarni sektor	promet, trgovina, turizam, ugostiteljstvo Kao što vidimo ne proizvodimo nešto nego uslužuje ljude (<i>Uslužni</i>)(<i>Neproizvodni</i>)
IV. Kvartarni sektor	školstvo, zdravstvo, vojska, policija, uprava, znanost i kultura Riječ je o važnim zanimanjima koja financira država (<i>financiran od strane države</i>)(<i>Neproizvodni</i>)
V. Kvintalni sektor	Informatičke djelatnosti (<i>Neproizvodni</i>)

Na grafu promjena glavnih sektora kroz vrijeme (*udž str. 82*) možemo vidjeti da još od *industrijske revolucije* (*1880.-ih*) broj radnika u primarnom sektoru iznimno opada, a pomalo se povećava sekundarni sektor koji ubrzo dolazi do padanja razvojem informatike i robotike još od *1990.-ih*. Nakon toga možemo vidjeti da se broj zaposlenih u tercijarnom sektoru naglo razvija od *1880.-ih*, a od *2000.-ih* i *Kvartarni sektor*. Na ovom grafu koji podrazumjeva svijet se još uvijek ne pojavljuje *Kvintalni sektor!*

Prema najzastupljenijem sektoru države možemo uvidjeti njezin stupanj razvijenosti. Pa tako prema gospodarskoj strukturi društvo djelimo na sljedeća 5 društva:

TIP DRUŠTVA	RASPORED SEKTORA
Poljoprivredni	I. - II. - III.
/* Međufaza */	II. - I. - III.
Industrijski	II. - III. - I.
Uslužni	III. - II. - I.
Kvartarni	IV. - III. - II. - I.
Informatički	V. - IV. - III. - II. - I.

Razvijene države se većinski nalaze u fazi *Uslužni, Kvartarni i Informatički*. Neke slabo razvijene države se idalje nalaze u *Industrijskoj* npr. *Iran, Kuvjat, Libija,...* *Hrvatska* pak ima **Uslužni tip društva** prema popisu iz 2011. godine.

NACIONALNA, VJERSKA I JEZIČNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

NARODNA / NACIONALNA

NAPOMENA! *Pored ovaga treba znati i oni sve ostalo šta smo imali za domaći iz ove lekcije!*

Etnogeneza predstavlja proces razvoja određenog naroda koji je na različitim stupnju u svijetu. Prvo imamo *rod*, kada se oni udre nastane *pleme*, kada se plemena s zajedničkim jezikom ili vjerom ili ... tada nastaje **Narod**, a miješanjem *Naroda* nastaju **Nacije!**

Homogeno stanovništvo je ono u kojoj jednog naroda ima više od 80%!

Heterogeno stanovništvo je ono u kojem imamo suživot između dviju ili više etničkih ravnopravnih skupina.

Hrvatska je nacionalno homogena država sa čak 90% Hrvata, 5% Srba, 1% Bošnjaka, 0.5% Talijana te Albanaca, 2% ostalih manjina, 1% regionalno izjašnjenih, neizjašnjeni 1% i 0,3% nepoznato. *Sve otprilike broje, precizno u udžbeniku*

JEZIČNA

Jedno od važnih obilježja naroda je njihov jezik.

Imamo čak 10 skupina jezika:

1. Indoeuropska
2. Afro-azijska
3. Kinensko-tibetska
4. Uralo-altajska
5. Afrička
6. Dravidska
7. Australo"ne"/"a"zijska
8. Indijanska
9. Izolirani jezici
10. Nenaseljena područja

Anglofonske su zemlje koje imaju engleski kao službeni jezik.

Frankofonske su zemlje koje imaju francuski kao službeni jezik.

Iberofonske su zemlje koje imaju Španjolski i Portugalski kao službeni jezici.

U Hrvatskoj je čak 95,6% stanovništva izjasnilo da im je Hrvatski materinji jezik, 1,2% je reklo Srpski te 2,01% je pripalo ostalim jezicima

VJERSKA

Kroz povijest je vjera uveliko utjecala za strukturu stanovništva. S spoznajom brojnih stvari ljudi se prebacuju s **politeistički** na **monoteističke** religije. A danas tri najpopularnije su **Islam**, **Kršćanstvo**, **Hinduizam**, **Budizam** i **Judeizam (Židovstvo)**! U Hrvatskoj je najviše pripadnja **rimokatoličke vjeroispovijesti** što uveliko odgovara našoj strukturi stanovništva. *U Hrvatskoj 86,28% su katolici, 4,44% pravoslavci, 0,34% protestanti, 1,47% muslimani, 0,43% ostali, agnostici skeptici i neizašnjeni 2,93%, nisu vjernici i ateisti 3,81%, nepoznato 0,29%!*